

biti — so pristavili — de se bodo tudi med vami kateri našli, ki se v ti reči tokó zgovarjajo, kakor sim enkrat nekoga slišal, ki je rekel: kokó bi vunder mogel kdo brez jeze štrafovati! Pa na to vam zamorem odgovoriti — so djali — de jest sam sim poznal tako mater, ki je bila to storiti v stani. Kader je kak nje otrók kej tepnja vredniga storil, ga ni, če je v jezi bila, nikoli prêcej kaznovala, ampak ga v hram peljala in tam zaperla, tokó dolgo, de se ji je jeza vlegla. Po tem še le je šla k otroku, mu njegovo hudo djanje z gorečo materno besedo pred očí postavila, in ga prepričala, de je kazen zaslužil, in de, če hoče dober otrok biti, pripravljen biti mora, jo terpeti: in potem še le je kazen nad njim spolnila. — In od te matere otrók — tukaj so roko krepkó pred nas vergli in glavo povzdignili — od te matere otrók — so djali — vam vém povedati, de so vse nje hčere imenitne možé dobile, in nje sinovi so visoko prišli. — Tode gotova resnica je — so pristavili — de tacih mater in očetov se malo najde. — Tukaj so en čas omolknili — in potem spet besedo poprijeli.

(Dalje sledí.)

Domoródni listi.

I.

Slovenski jezik med vsimi slovanskimi narečji za petje nar bolj pripraven.

Vidimo jih, kako nekteri z glavami majajo in se posmehujejo, de se prederznemo reči: Slovenski jezik je med vsimi slovanskimi narečji za petje nar bolj pripraven; in marsikterimu rodoljubu se morde dozdeva, de smo jo predebelo zarobili, ter pravi: Kako more to resnica biti, kér je bil naš jezik do današnjiga časa tukaj pozabljen, tam zaničevan, sploh pa neobravnán? Neslovenci pravijo: Vsak berač svojo mavho hvali, in bodo naše besede še toliko menj poterđiti hotli, kér jezika ne umejo in kér niso priložnosti imeli, pravo petje Slovencev slišati. Učeni raznih narodov so v raznih časih pričevali, de je malo narodov v Evropi, ki bi se s tako miloglasnim in s tako sladkim jezikom ponositi mogli, kakor Slovani sploh, in če ima med témi Čeh, Rus in Poljak veliko slovstva skazati, mora pa južnemu Slovnanu pervenstvo prepustiti, kar prikladnost jezika za petje vtiče. Bližnji sosed Italijana, ki polovico svojiga življenja v pétji preživí, in od natore k petju nagnjen — bodi si v žalosti ali v veselji, — je svoj jezik v milim zraku južniga podnebja omikal; terdoglasna hripavost severnih narečij mu je neznana, in kjer si Čeh ali Poljak s preobilnimi samoglasniki gerlo pretézje, ima južni Slovan gladkotečnih samoglasnikov na izbéro. In to je ravno, kar mu petje tako olajša, de se smé reči: Južni Slovan je med slovanskimi narodi to, kar je Italijan med romanskimi.

Pa tudi južni Slovani se razločijo med seboj, kakor v narečjih, tako v narodnih pétji in v pesništvu. Horvat in Serbljan hrani v svojih narodnih pesmih spomin svojih junaških očetov in njih slavnih dél; miroljubni Slovenec prepéva, kar mu ravno serce navdá: srečo ali nesrečo svojiga stanú, ljubezin i. t. d. Zató je narodna pésem unih bolj imenitna kakor tega; tode kar napévost vtiče, je Slovensko narečje prvo. Ne govorimo pa sami od sebe tega. Poslušajmo, kaj je govoril slavni italijanski pesnik Metastazjo ob času, ko je bil cesarski dvorni pesnik na Dunaji. Naš slavni rojak in za slovenski jezik mnogo zasluženi in visoko učeni gospod Dr. Jakob Zupan, ki v škodo slovanskiga slovstva že davnej davnej ne besedice zinil ni, piše v ilirskim listu od leta 1831 Nr. 10 tako le: Nekadanji Ljubljanski mali škof gospod Ricci so bili z gori imenanim dvornim pesnikom Metastazjem na Dunaji v

slavni družbi. „Toliko lepiga slišim od krajnskiga jezika pripovedovati — reče Metastazjo gospodu škofu — de bi rad kako krajnsko pésem slišal“. Gospod Ricci se niso dali dvakrat opominjati in zapojejo pesmico iz Linhartove veséle igre „Matiček se žéni“. Metastazjo ni z očmi trenil vés čas, in ko so Ricci nehali peti, reče slovéči Italijan: „Ne kar en glasek vaše ljube pesmi mi ni ušes razžálil“. — Tako so gospod Ricci gospodu Dr. Zupanu sami povedali, in če je tako slovec mož, kakor je bil Metastazjo, ki se je skorej vse jezike celiga sveta naučil, od našiga jezika tako pohvalno pričeval, mora njegovo pričevanje tudi veliko veljavnost imeti! — V listu 46. I. I. naših Novic smo opomnili petja v slovenskim narečji na Dunaji. To pevanje je dalo priložnost, de zamoremo novo pričevanje od lepote slovanskiga jezika in od njegove prikladnosti za petje svojim dragim bravcam podati, in to pričevanje mora toliko več veljavnosti iméti, kér ga je nam časopis dal, kateri se za svoje narečje serčno poganja in ne pripustí, de bi se slovstvine reči v njem le po vérhu pretresovale. V 2. listu slavne „Danice“ tekočiga leta piše neki gospod Bogdan od slovanskiga pevanja na Dunaji med drugimi tudi od gospod Legata in od slovenskih pesém, kakor sledí:

„Gospod Legat, rodú Krajne, je pel slovenske narodne pesme, nektare v narodnim, nektare pa v pre-narejenim in slovanskimu duhu dobro primérjenim napévu. *) On je bariton. Desiravno njegovo gerlo ni tako zmožno, de bi mogel v narvečih in v narprostorniših igrališih shajati, je pa vunder tako izučeno in izgajeno, in sercu tako prijetno, de si ne želim milšiga petja od njegoviga. Ali je pa morebiti slovensko narečje njegovo pevanje tako osladilo? Rekel bi, de je dosti pripomoglo, de se je toliko zadovoljstva in radosti v vsih poslušavcih zbudilo; zakaj krajnsko narečje ima med vsimi jeziki Evrope nar bolj spopolno prozodijo; nima je slovke (sloge, Silbe), na kateri bi ne mogel biti povdárk in potez, ali v društvu ali posamesno. Tudi naš književni jezik mu mora v tem obziru pervenstvo odstopiti; kér ste v njem samo dvé besedi, v kterih se glas na poslednji slovki povdarja, navérh in povérh, n. p. povérh glave; ali Slovenci jih imajo na tavžente. Ravno tako tudi ruski jezik, v kterim se ne vé, kaj je otézovanje glasú, desiravno je njegovo glasovdarjanje spopolnjeno. Tako se mu mora tudi poljski jezik v tem uklanjati, ki tudi od otézanja glasú nič ne vé, kakor ruski ne, in povdarja samo predzadnjo slovko. Pa tudi česki jezik mora za njim ostati, desiravno ima spopolnjeno otezanje, kér se v njem pri vsaki besedi samo prva slovka povdari. In to je lepa lastnost slovanskiga narečja za pesmi in za pévanje. — — Hvala gospodu Legatu, rodoljubnimu Krajncu in slavnimu pevcu, v imenu njegovih slovanskih bratov“. — Malavašič.

Dopiz iz Gorice.

Znani so Vam mnogi pogovori od slovenske šole v našim prijaznim mestu, to de ta reč je bila zaspala. Letas pa je taka šola pri nas že v resnici. Vodja tukajšne zedinjene duhovšnice je neutrudljivimu gosp. Pelhanu dovolil, 3 ure v tedni slovanski (slovénski in hrovaško-slovanski) jezik učiti in — 57 mladih duhovnikov in tudi nekoliko sedmo- in osmo šolcov — je z veseljem to ponudbo sprejelo ter se k nauku oglasilo, in 25 se jih obojiga jezika vadi. Pa tudi stara reč o poterjeni šoli se je letas drugič nekaj ogugala, kér so grof Stadion, po opombi visoko častitljiviga barona Kodelita

*) Med vsimi temi pesmami je „Popotnik“ od gosp. Potočnika, poslušavcam nar bolj dopadel; kteriga bomo v prihodnjim listu Novic z napevam (vižo) vred bravcam podali. Vredništvo.

tukajšnim škofovim svetvavnim zboru naložili, popred na nektare vprašanja odgovoriti: kje de bo ta šola? koliko ur v tedni? i. t. d. Nadjam se, de bom s to novico Novicam vstregel.

Cigale.

Urno kaj noviga.

(Sveti Oče Papež) so pridigovali 13. Prosenca. Brez de bi bil kdo tega pričakoval ali le na to mislil, in ravno ko je bilo silno veliko ljudstva v cerkvi s. Andreja v Rimi zbrana, pridigo slovečiga patra Venturata poslušati, so namesto njega stopili oče Papež na prižnico in pridigovati začeli. Ginjeniga serca je poslušala zbrana množica vikšiga cerkve pastirja!

Delitev Novic.

1. Novice tekočiga leta, ki jih je rodoljubi gospod iz Tersta namenil kaki šoli Ljubljanske okolice, ki se je iz samih prostovoljnih doneskov farmanov ustanovila, so odločene po razsodku visociga, s deželnim šolstvom nar bolj soznanjeniga Gospoda, pridni šoli na Černučah poleg Ljubljane. Naj nam častitljivi gosp. fajmošter pri prvi priložnosti pot oznanijo, kakó bi se ji pošiljale.

2. Novice šolskimu pripravniku v Celji namenjene, so odločili častitljivi gosp. Vodušek, vodja c. k. Celjskih nemških šol, Francetu Janiču, kakor sledeči dopis oznani, ki so ga nam prečastiti gospod vodja poslali.

Vredništvo.

Zahvala in prošnja.

Odperto pismice, ki smo ga v Novicah 6. Prosenca z velikim veseljem prebrali, nam blagomilo oznani, de nam je pale neki dobrotnik letašnji tečaj pridnih Ljubljanskih Novic za eniga šolskiga pripravnika v Celi v dar ponudil. To darilo smo odmenili Francu Janiču, pripravniku in šolskimu pomočniku 1. klasa c. k. glavitne šole v Celi, ter mislimo, de mu bo pridno branje tega občnokoristniga časopisa za navajo domačiga jezika in za omikanje domačiga slovstva tako dobro teknilo, kakor je enako darilo streglo lanjskimu prejemniku, ki je rad Novice bral in se jih tako navadil, de si jih je letas ob svojim naročil.

Nova dobrota zašluži novo zahvalo, ki jo tukaj po Novicah preblagimu rodoljubu sercama na znanje damo; verh tega pa še povemo, de nam je vsaki milodar, ki se našim pripravnikom podá, zlo všečen prejém. Taki mili spodbadi budijo mladenče po eni strani k skerbnosti, po drugi strani pa njih revni stan podpirajo. Taki dobrotniki, ki pripravnikom pomagajo, grejo šolam do korenine na pomoč; oni véjo, de je dobra šola pravi blagodar božji, dobro šolo pa naredí dober šolnik; če tedej dobre šole imeti želimo, moramo dobre šolnike si zrediti; za dobro odrejo je pa treba mnogoterih dobrih rok in dobrih darov.

(Dalje sledi.)

Oznanilo

noviga slovanskiga zemljovida.

Zemljovid (Landkarte) avstrijanskiga Cesarstva in južne Nemške, Švajcarske, Talijanske, Evropejsko-Turške in Gerške dežele, v hrovaškem jeziku na svitlo dan od glasovitiga gosp. Dragutina Seljana na Dunaji 1847, bo na 4 velicah četertinah do 10. Svečana (Veljača) popolnoma dokončan. Sedaj ste prvi 2 četertini gotove, poslednji dve boste do 10. Svečana dokončane.

Kdor do 15. Svečana imenovani zemljovid naroči in denarje koj vloži, dobí popolni zemljovid za 2 gold.

srebra, in pa še zemljovid Evrope (na enim listu) od ravno tistiga gosp. izdatelja, po verh (v dar). Kdor 10 iztisov (eksemplarov) velikiga zemljovida naroči, dobí enajstiga za nameček. Po 15. Svečanu bo pa cena povikšana. Sam zemljovid Evrope pa veljá 20 kraje. srebra.

Na oznanjenim zemljovidu, ki je prvi v slovanskim jeziku, so vse kresije, komisije i. t. d. avstrijanskiga cesarstva s posebnimi barvami pred oči postavljene; mesta, tergi, sela, pošarske ceste, tople in zdravilne vode i. t. d. poobličjene; na sredozemeljskim, jadranskim, egejskim in črnim morji so pota vsih parobrodov zaznamovane; vsakimu imenitnišimu mestu je število prebivavcov (stanovnikov) pridjano i. t. d. Vsak naročnik dobí brez plačila tudi natisnjeni slovansko-nemški imenik (rečnik) vsih na tem zemljovidu stoječih imén.

Naročivne plačila, frankirane, prejmlje sam gosp. izdatelj Dragutin Seljan, sedaj na Dunaji (Kurrentgasse Nr. 408, 4. Stock); prejema jih pa tudi tajništvo čitavnice in vredništvo narodnih Novin v Zagrebu, v Ljubljani pa bukvar Juri Lerher.

Nadjamo se, de bo vsak izobražen Slovenec brez pomude oznanjeni zemljovid naročil, ki je tudi lično natisnjen.

Dr. B.

Opomba.

Današnjimu listu je perdjan prvi del „kemije“, spisane od gosp. Matija Vertovca. De bo kemija cela in popolna knjiga, smo dali — kakor smo lani obljubili — vse v lanjskih Novicah natisnjene sestavke še enkrat natisniti, kterih prvi del je tedej današnjim Novicam perdjan. De bi pač vsak Slovenec pazljivo prebral sleherni list te izverstne knjige, ki je polna občnokoristnih podukov in pisana od iskreniga Slovenca s prijetno, lahko umljivo, gorečo besedo. Kar pa spiskam gosp. Vertovca še posebno vrednost da, je, de gosp. fajmošter znajo od vsake tudi nar učenejši reči tako umevno in tako prijetno pisati, kakor de bi bila le kaka práv domača že davnej znana reč, ktero z enakim veseljem berejo prosti kmetje in rokodelci kakor učeni gosposodje, mladi ali stari, nej si bojo možkiga ali ženskiga spola. Delj ko bo kemija nasledovala, prijetniši bo nje branje, zatorej bi pač serčno želeli, de bi za berilo v šolah vpeljana bila.

Vredništvo.

Prislovie Štajarskih Slovincov.

Kdor veliko govori, mora veliko znati, ali veliko lagati. — Tihe vode globoke jame kopajo. — To je meni plug in brana. —

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnju	
	30. Prosenca.		25. Prosenca.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	2	47	2	48
1 » » banaške....	2	50	—	—
1 » Turšice.....	1	40	2	4
1 » Soršice.....	—	—	2	12
1 » Reži.....	1	58	2	—
1 » Ječmena.....	1	28	—	—
1 » Prosa.....	1	24	1	30
1 » Ajde.....	1	19	1	20
1 » Ovsa.....	—	57	—	57

Cena prešičev v Krajnju — čez 2 centa 8 kraje, funt; pod 2 centama pa 7 kraje. — Špèh brez kože 19 gold., s kožo pa 18 gold. cent.